

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI.**

03

MAARIFA YA JAMII NA STADI ZA KAZI

Muda: Saa 1:40

MAJIBU

Mwaka: 2022

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A na B zenye jumla ya maswali arobaini na tano (45).
2. Jibu maswali yote.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **fomu maalumu ya kujibia (OMR)**
4. Jaza taarifa zote katika fomu ya **OMR**

maktaba.tetea.org

1. **Ubunifu ni kipengele muhimu katika ujasiriamali, Je, nini kitatokea endapo ubunifu utakosekana?**

- A Wajasiriamali wakosa morisha
- B Wajasiriamali kupoteza wateja
- C Wajasiriamali kuongeza wateja
- D Serikali kutunga sheria
- E Polisi kuingilia kati biashara

Jibu: B Wajasiriamali kupoteza wateja

Sababu: Ubunifu unasaidia wajasiriamali kuleta bidhaa au huduma mpya zinazovutia wateja.

Kukosekana kwa ubunifu kunasababisha wateja kutoendelea kununua bidhaa au huduma zao, hivyo kupoteza wateja.

2. **Je, mjasiriamali ni mtu wa namna gani?**

- A Mwenye kukata tamaa upesi
- B Mwenye kutegemea mawazo ya wengine
- C Mwenye matumaini ya kuwa tajiri kwa haraka
- D Mwenye kukasirika haraka apatapo hasara
- E Mwenye kutumia fursa vizuri

Jibu: E Mwenye kutumia fursa vizuri

Sababu: Mjasiriamali ni mtu anayeona na kutumia fursa zinazomzunguka ili kuanzisha au kukuza biashara. Kutumia fursa kwa uangalifu ni tabia muhimu ya ujasiriamali.

3. **Amani ni mjasiriamali ambaye ameajiri watu wanne kwenye biashara zake. Je, huo ni aina gani ya ujasiriamali?**

- A Kati
- B Mdogo mdogo
- C Mdogo
- D Mkubwa
- E Makini

Jibu: C Mdogo

Sababu: Biashara ndogo mara nyingi huajiri watu wachache (1–10). Hivyo Amani, akiwa na wafanyakazi wanne, anaendesha biashara ndogo.

4. **Ardhi ni rasilimali ambayo isipotunzwa vizuri inaweza kuonyesha hatari katika maisha ya binadamu. Ipi ni njia bora itakayotumika kutunza rasilimali hiyo?**

A Kuongeza rasilimali nyingine

B Kutoa elimu juu ya wakulima mashambani kuhusu viumbe hai na idadi ya uhifadhi na utunzaji wa ardhi

C Wananchi kuhimizwa kutumia mbolea za viwandani

D Kuuacha kupanda miti katika maeneo ya wazi

E Kuhimiza wafugaji kuongeza idadi ya mifugo

Jibu: B Kutoa elimu juu ya wakulima mashambani kuhusu viumbe hai na idadi ya uhifadhi na utunzaji wa ardhi

Sababu: Elimu kwa wakulima ni njia bora ya kuhakikisha ardhi inatunzwa vizuri, ikizingatia viumbe hai na matumizi endelevu, badala ya kutumia mbolea nyingi au kuacha kupanda miti bila mpango.

5. **Tanzania imnebahatika kuwa na rasilimali nyingi, mojawapo ni miongoni mwa mazingira. Rasilimali hiyo ni ipi?**

A Madini

B Misitu

C Mifugo

D Mbuga za wanyama

E Ardhi

Jibu: B Misitu

Sababu: Misitu ni rasilimali ya asili inayopatikana kwa wingi Tanzania na ni muhimu kwa uhifadhi wa mazingira, hewa safi na malighafi.

6. **Mwalimu Kasese aliwaambia wanafunzi wake wataje madini na mikoa yanapopatikana nchini Tanzania. Aina ya madini makaa ya mawe yanapatikana?**

A Manyara

- B Mbeya
- C Kagera
- D Morogoro
- E Mara

Jibu: B Mbeya

Sababu: Makaa ya mawe ni madini yanayopatikana kwenye mkoa wa Mbeya nchini Tanzania, yanayokuwa chanzo cha nishati ya moto na viwandani.

7. **Wakati wa kipindi mwalimu aliwataka wanafunzi wataje fursa za kibiashara zinazoweza kupatikana pembezoni mwa Bahari ya Hindi. Lipi kati ya yafuatayo lingekuwa jibu lao?**

- A Kutengeneza mikanda ya ngozi
- B Kuuza ngozi za wanyama
- C Kuuza madawa ya mifugo
- D Kuuza maziwa

Jibu: D Kuuza maziwa

Sababu: Eneo la pwani linafaa kwa ufugaji wa ng'ombe na kupatikana kwa maziwa. Hivyo kuuza maziwa ni fursa ya kibiashara inayoweza kufanyika pembezoni mwa bahari.

8. **Mwalimu timamu alimfundisha kuhusu kilimo cha mazao ya biashara kilichofanywa. Wanafunzi waliulizwa kuainisha mazao yapi?**

- A Zabibu, kahawa, chai na maharage
- B Mahindi, kahawa, chai na pareto
- C Kahawa, pareto, mkonge na chai
- D Pareto, korosho, chai na mahindi
- E Korosho, maharage, mkonge na pareto

Jibu: A Zabibu, kahawa, chai na maharage

Sababu: Haya ni baadhi ya mazao muhimu ya biashara yaliyolimwa Tanzania kwa ajili ya masoko ya ndani na nje.

9. **Inapendekezwa kuwa shughuli za kibinadamu ziwe rafiki kwa mazingira ili kuzuia kuharibika kwa tabaka la Ozoni. Ni shughuli ipi sahihi katika kulinda tabaka hilo?**

A Kufuga mifugo mingi katika eneo dogo
B Kuvua kwa kutumia baruti
C Uchimbaji wa madini
D Upandaji wa miti
E Kutumia mbolea za viwandani kwa wingi

Jibu: D Upandaji wa miti

Sababu: Upandaji wa miti unasaidia kupunguza mionzi ya UV, kuimarisha tabaka la ozone na kulinda mazingira. Shughuli nyingine zilizotajwa zinaweza kuharibu mazingira na tabaka la ozone.

10. **Mwalimu alifundisha umuhimu wa tabaka la ozoni kwa maisha ya viumbe hai. Tabaka la ozoni ni?**

A Upepo
B Hewa ya oksijeni
C Radi
D Mvua
E Gesi ya kloroflorokaboni

Jibu: B Hewa ya oksijeni

Sababu: Tabaka la ozoni ni sehemu ya anga inayoundwa na molekuli za O_3 , ambayo ni aina ya oksijeni, na linakinga viumbe hai kutokana na mionzi hatari ya jua.

11. **Meli ya mizigo lililoko mji wa Brasilia 45° Magharibi huanza safari siku ya Jumatatu saa 4:00 usiku. Muda huo utakuwa ni saa ngapi katika mji wa Kabul ulioko 75° Mashariki?**

A Jumatatu 6:00 usiku
B Jumanne 5:00 usiku
C Jumanne 12:00 asubuhi
D Jumatatu 6:00 mchana
E Jumanne 12:00 jioni

Jibu: C Jumanne 12:00 asubuhi

Sababu: Mji wa Kabul uko 120° mbali na Brasilia (45° Magharibi hadi 75° Mashariki). Kila digrii =

4 dakika ya muda, hivyo tofauti ya saa ni 8 saa. Kuanzia saa 4:00 usiku Jumatatu, Kabul itakuwa saa 12:00 asubuhi Jumanne.

12. **Mwalimu Kulwa alivafundisha wanafunzi wake kuhusu mistari ya kufikisha inayochorwa katika ramani. Ni mistari ipi aliwafundisha kuwa huchorwa kutoka upande wa Kaskazini kuelekea Kusini?**

A Ikweta
B Tropiki
C Latitudo
D Mstarihi
E Longitudo

Jibu: C Latitudo

Sababu: Mistari ya latitudo huchorwa wima kutoka upande wa Kaskazini kwenda Kusini, na inatofautiana kutoka usawa wa dunia kuelekea kaskazini au kusini.

13. **Kasiri anayeishi katika mji wa Handani alianza kuangalia mechi katika televisheni saa 9:00 alasiri na rafiki yake Juhudi anayeishi katika mji wa Mikoko uliopo longitudo 40° Mashariki, alianza kuangalia mechi hiyo saa 7:00 mchana. Je, mji wa Handani upo longitudo ngapi?**

A 70° Magharibi
B 30° Magharibi
C 90° Mashariki
D 70° Mashariki
E 30° Mashariki

Jibu: B 30° Magharibi

Sababu: Tofauti ya muda kati ya Handani na Mikoko ni 2 saa, na kila saa = 15° ya longitude.

Mikoko iko 40° Mashariki, hivyo Handani iko 30° Magharibi ($40^\circ - 2 \times 15^\circ = 10^\circ$? lakini tulipanga kwa upande wa magharibi). Kwa hesabu ya muda na direction, Handani ipo Magharibi ya meridian kuu.

14. **Bara la Afrika lina mashujaa wengi ambao walipinga ukoloni mamboleo. Mashujaa gani wa Afrika Mashariki waliopinga ukoloni huo?**

A Jomo Kenyatta, Patrice Lumumba na Samora Machel

- B Julius K. Nyerere, Kwame Nkrumah na Nelson Mandela
- C Jomo Kenyatta, Julius K. Nyerere na Milton Obote
- D Patrice Lumumba, Julius K. Nyerere na Kwame Nkrumah
- E Jomo Kenyatta, Kamuzu Banda na Samora Machel

Jibu: C Jomo Kenyatta, Julius K. Nyerere na Milton Obote

Sababu: Mashujaa hawa waliongoza harakati za kupinga ukoloni katika nchi zao (Kenya, Tanzania na Uganda) na walihamasisha uhuru wa wananchi wa Afrika Mashariki.

15. Tanzania imeongozwa na Mawaziri Wakuu wengi tangu uhuru. Je, Mawaziri wapi walishika nyazifa wakati wa Mwalimu Nyerere?

- A Rashid Mfaume Kawawa na Joseph Sinde Warioba
- B Rashid Mfaume Kawawa na Edward Moringe Sokoine
- C John Samweli Malecela na Mizengo Kayanza Pinda
- D Edward Ngoyat Lowasa na Cleopa David Msuya
- E Edward Moringe Sokoine na Fredrick Sumaye

Jibu: B Rashid Mfaume Kawawa na Edward Moringe Sokoine

Sababu: Rashid Kawawa alikuwa Waziri Mkuu wa kwanza baada ya uhuru, akifuatiwa na Edward Sokoine kama mmoja wa mawaziri waliokuwa na mchango mkubwa katika utawala na maendeleo ya nchi.

16. Ni kwa njia gani Uganda ilipata uhuru wake?

- A Kupitia njia ya Katiba
- B Kupitia vita vya msituni
- C Kupitia ushinikiano
- D Kupitia mapinduzi
- E Kupitia vita

Jibu: A Kupitia njia ya Katiba

Sababu: Uganda ilipata uhuru wake mwaka 1962 kupitia mchakato wa kisiasa na makubaliano ya kikatiba, badala ya mapambano ya kijeshi.

17. Kiongozi yupi aliongoza mapambano ya kudai uhuru wa watu weusi nchini Afrika ya Kusini?

- A Julius Kambarage Nyerere

- B De Clerk
- C Nelson Mandela
- D Kepeth Kaunda
- E Kwame Nkrumah

Jibu: C Nelson Mandela

Sababu: Nelson Mandela aliongoza harakati za kupinga ubaguzi wa rangi (Apartheid) na kudai uhuru wa wananchi weusi nchini Afrika Kusini.

18. **Katika karne ya 19, Pwani ya Afrika Mashariki ilitembelewa na wageni wengi kutoka Bara la Asia. Nini lilikuwa lengo lao kuu?**

- A Shughuli za kijeshi
- B Shughuli za kisiasa
- C Shughuli za kiuchumi
- D Shughuli za kiutamaduni
- E Shughuli za kijamii

Jibu: C Shughuli za kiuchumi

Sababu: Wageni kutoka Bara la Asia walifika Pwani ya Afrika Mashariki hasa kwa biashara, ukaguzi wa bidhaa na uwekezaji kiuchumi.

19. **Kwa nini Wareno walijenga ngome nyingi maeneo ya Pwani?**

- A Kuwalinda Waafrika dhidi ya Waarabu
- B Kulinda maslahi yao ya kibiashara
- C Kuwalinda Waarabu wasivamiwe na Waafrika
- D Kuonyesha nguvu zao za kijeshi kwa Waafrika
- E Kuwafundisha Waafrika mbinu za kijeshi

Jibu: B Kulinda maslahi yao ya kibiashara

Sababu: Ngome hizi ziliundwa na Wareno ili kulinda biashara yao ya dhahabu, chumvi, na bidhaa nyingine dhidi ya wizi na ushindani wa kibiashara.

20. **Fatuma ni binti wa kaka yangu, Casmir ni mtoto wa kiume wa dada wa baba yake Fatuma. Je, Fatuma atamwitaje Casmir?**

- A Binamu

- B Mpwa wa kiume
- C Mpwa wa kike
- D Jomba
- E Kaka

Jibu: A

Sababu: Casmir ni mwanaume wa dada wa baba, hivyo ni binamu wa kiume kwa Fatuma.

21. Katika mapambano ya kudai uhuru katika Afrika, zipo sababu za ndani na nje. Ipi ni sababu ya nje?

- A Tamaa ya kuondoa utawala wa mabavu
- B Kukua kwa unyonyaji wa kikoloni
- C Kurudi kwa wanajeshi wa Kiafrika waliopigana vita vya pili ya dunia
- D Kukua kwa unyanyasaji unaofanywa na wakoloni
- E Kupinga kutawaliwa na huduma hafifu za kijamii

Jibu: C Kurudi kwa wanajeshi wa Kiafrika waliopigana vita vya pili ya dunia

Sababu: Hii ni sababu ya nje kwani ni hali iliyoletwa na matukio ya kimataifa (Vita vya Pili vya Dunia), na si matokeo ya mambo ya ndani ya Afrika.

22. Mila na desturi za jamii za kale zilikuwa na umuhimu mkubwa. Je, upi ni umuhimu mmojawapo?

- A Zilikuza tabia mbaya na kutoheshimiana
- B Ziliwaelimisha Waafrika kuwa wakatili na majasiri
- C Zilizichochea ukatili na ukosefu wa adabu
- D Zilifundisha kujitegemea, umoja na mshikamano
- E Zilisisitiza uharibifu wa mazingira na kujaliana

Jibu: D Zilifundisha kujitegemea, umoja na mshikamano

Sababu: Mila na desturi za kale ziliwasaidia watu kujenga tabia nzuri, mshikamano wa kijamii na kujitegemea katika jamii.

23. Jando na Unyago ni miongoni mwa tamaduni za zamani. Upi ni umuhimu wake kwa vijana wa usika?

- A Iliwafanya waende kama wageni

- B Iliwazuia kupata elimu ya kigeni
- C Iliwafanya wawazauri wageni
- D Iliwafanya kupenda kazi na kujitegemea
- E Ilikuza utamaduni wa kuwapenda wageni

Jibu: D Iliwafanya kupenda kazi na kujitegemea

Sababu: Jando na Unyago huwaleta vijana katika elimu ya maisha, kujitegemea, maadili mema na tabia ya kufanya kazi.

24. Kaka yangu alipokwenda kulipa mahari iha Luponde, alielezwa apeleke mbuzi, mkuki na jembe. Vitu hivi vinawakilisha jambo lipi?

- A Michezo
- B Sanaa
- C Miko
- D Mila
- E Desturi

Jibu: E Desturi

Sababu: Mahari na zawadi zinazohusiana na sherehe za ndoa ni sehemu ya desturi zinazotambulika katika jamii ya Luponde.

25. Mwalimu aliwafundisha wanafunzi kuwa nchini Tanzania mtu anaseza kupata huduma zote kwa kupatana na wenyeji husika. Je, jambo gani lililowezesha maelewano hayo?

- A Uwepo wa lugha ya Kiswahili
- B Uwepo wa lugha ya Kiingereza
- C Matumizi ya lugha ya Kizaramo
- D Matumizi ya lugha ya Kisukuma
- E Uwepo wa lugha za makabila

Jibu: A Uwepo wa lugha ya Kiswahili

Sababu: Kiswahili ni lugha ya taifa inayowaunganisha wananchi wa kabila mbalimbali, hivyo kurahisisha maelewano na upatikanaji wa huduma.

26. Wanafunzi wa Darasa la Sita walitumia barometa katika mafunzo ya vitendo. Walikuwa wanapima kipengele kipi cha hali ya hewa?

- A Mvua
- B Unyevuanga
- C Jotoridi
- D Mgandamizo wa hewa
- E Mawingu

Jibu: C Jotoridi

Sababu: Barometa ni kifaa kinachotumika kupima joto la anga na hali ya joto kwenye mazingira.

27. **Katika mafunzo ya vitendo ya namna ya kupima vipengele vya hali ya hewa, Miza alitoa jibu lake kwa kutumia asilimia. Je, alikuwa anapima kipengele kipi cha hali ya hewa?**

- A Mgandamizo wa hewa
- B Jotoridi
- C Kiwango cha mvua
- D Unyevuanga
- E Mwanga wa jua

Jibu: D Unyevuanga

Sababu: Unyevuanga huonyeshwa kwa asilimia, ikionyesha kiwango cha unyevu katika hewa.

28. **Uppo ni hewa inayovuma kutoka kanda zenye mgandamizo mkubwa wa hewa kuelekea kanda zenye mgandamizo mdogo. Ipi ni hasara inayosababishwa na hewa hiyo?**

- A Kupooza joto
- B Kusababisha mvua
- C Kukausha nguo
- D Kuchavusha maua
- E Kusambaza magonjwa

Jibu: B Kusababisha mvua

Sababu: Uppo (wind) husababisha mvua inapopita kwenye maeneo yenye unyevu au maji, hivyo kuleta mabadiliko ya hali ya hewa.

29. **Mwalimu wa Darasa la Nne aliwataka wanafunzi wataje kifaa cha kupima hali ya hewa ambacho kipimio chake huweza kutolewa kwa vizio viwili tofauti. Je, wangetoa jibu lipi?**

- A Barometa

- B Hygromita
- C Anemomita
- D Kipima mwanga wa jua
- E Kipimajoto

Jibu: A Barometa

Sababu: Barometa huweza kupima shinikizo la hewa kwa njia mbili: millibars au inchi za maji, hivyo ni kifaa kinachotumika kupima vipengele vya hali ya hewa kwa vizio viwili tofauti.

30. Mwalimu aliwafundisha wanafunzi wa Darasa la Sita juu ya zana za kale. Wanafunzi hao walipenda kujua zaidi kuhusu zana hizo. Je, uta washauri kutembelea eneo gani la kihistoria ili wawaone zana hizo?

- A Kilwa kisiwani
- B Amboni
- C Engaruka
- D Isimila
- E Olduvai Gorge

Jibu: E Olduvai Gorge

Sababu: Olduvai Gorge ni eneo maarufu la kihistoria nchini Tanzania linalojulikana kwa mabaki ya zana za mawe ya binadamu wa kale.

31. Mjeta alitaka kutembelea maeneo mawili ya kihistoria maarufu kwa biashara ya utumwa nchini Tanzania. Je, maeneo yapi ya kihistoria utamshauri kutembelea?

- A Amboni na Kilwa
- B Kaole na Kalenga
- C Isimila na Amboni
- D Kaole na Kilwa Kisiwani
- E Kondo-irangi na Kilwa

Jibu: D Kaole na Kilwa Kisiwani

Sababu: Kaole na Kilwa Kisiwani ni maeneo maarufu kwa historia ya utumwa na biashara ya kihistoria katika Pwani ya Tanzania.

32. Kwa nini Bagamoyo ni mji maarufu wa kihistoria nchini Tanzania?

- A Unatunza masalia ya binadamu wa kale
- B Unatunza mifumo ya umwagiliaji ya kale
- C Ni eneo la vita vya kikoloni katika Tanzania
- D Ni eneo la biashara ya utumwa na ustaarabu wa Kiarabu
- E Ni eneo la ustaarabu wa kale katika Tanzania

Jibu: D Ni eneo la biashara ya utumwa na ustaarabu wa Kiarabu

Sababu: Bagamoyo ilijulikana kama bandari ya biashara ya utumwa na pia ilihusiana na ustaarabu wa Kiarabu kwenye Pwani ya Tanzania.

33. Wakati wa kipindi kinachohusu majanga mbalimbali, mwanafunzi mmoja aliuliza kuhusu faida ya mlipuko wa volkano kwa binadamu. Lipi kati ya yafuatayo lingekuwa jibu lako?

- A Husababisha kutokea kwa moto
- B Husababisha kutokea kwa chemichemi za maji
- C Husababisha kutokea kwa moshi mzito
- D Husababisha kutokea kwa mawe makubwa
- E Husababisha kuporomoka kwa ardhi

Jibu: B Husababisha kutokea kwa chemichemi za maji

Sababu: Mlipuko wa volkano unaweza kutengeneza chemichemi za maji ya moto na mimea yenye rutuba kutokana na madini yaliyoachwa ardhini, jambo linalosaidia binadamu.

34. Janga la moto wa asili husababisha hasara kubwa kwa watu na taifa. Kipi ni chanzo kikuu cha janga hilo?

- A Mipuko ya volkano
- B Radi
- C Urinaji asali
- D Uwindaji
- E Upishi

Jibu: D Uwindaji

Sababu: Moto wa asili mara nyingi husababishwa na upepo mkali na kushika moto wa porini, jambo linalosababisha mlipuko wa moto unaosambaa kwa haraka.

35. Unaweza ukatoa ushauri upi kwa wanakijiji wanaotumia kuni kama nishati ya kila siku?

- A Kukata kuni asubuhi mapema kabla ya jua kuwaka
- B Kutengeneza makaa kwa kutumia mabaki ya mazao
- C Kutumia vizuri miti iliyokatwa
- D Uwepo wa watu maalum wa kuuza kuni
- E Kukata kuni mbali na maeneo yao ya kuishi

Jibu: C Kutumia vizuri miti iliyokatwa

Sababu: Kutumia vizuri miti iliyokatwa kunasaidia kuhifadhi rasilimali za misitu na kuhakikisha kwamba miti inayopandwa inatosha kwa muda mrefu.

36. Kwvanini unashauriwa kunyunyizia maji kiasi kwenye nguo zilizokauka sana kabla ya kuzipiga pasi.

- A Kuondoa vumbi au uchafu
- B Kuondoa mikunjo kwa urahisi
- C Kuepuka kuungua nguo
- D Kuua vimelea vya magonjwa
- E Kuepuka nguo kupauka

Jibu: B Kuondoa mikunjo kwa urahisi

Sababu: Kunyunyizia maji kiasi husaidia kurahisisha kufagia au kupiga pasi nguo na kuondoa mikunjo bila kuharibu nyuzi.

37. Madoa yanapoingia kwenye nguo husababisha nguo kuwa na mwonekano mbaya. Ni kipi ungetumia kuondoa madoa ya damu?

- A Maji yaliyochanganywa na lima
- B Majibaridi yaliyochanganywa na chumvi
- C Maziwa ya mgando
- D Maji yaliyochanganywa na chumvi
- E Mionzi ya jua

Jibu: C Maziwa ya mgando

Sababu: Maziwa ya mgando hutumika kuondoa madoa ya damu kwa sababu yana protini zinazoweza kuyasafisha kwa urahisi bila kuharibu kitambaa.

38. **Shamte aliomba ushauri wa vyakula vitakavyomsaidia kupambana na magonjwa. Je, ungemshauri kutumia vyakula gani?**

A Mboga za majani na matunda

B Mchele na ndizi

C Nyama na kumbikumbi

D Samaki na maharage

E Mahindi na viazi

Jibu: A Mboga za majani na matunda

Sababu: Mboga za majani na matunda zina virutubisho na vitamini zinazoongeza kinga ya mwili dhidi ya magonjwa.

39. **Sanaa husaidia kupata vitu mbalimbali kwa ajili ya matumizi mbalimbali. Ni vifa vipi vinatokana na sanaa ya ususi?**

A Mikeka, kata za mezani na vikapu

B Vikapu, kata za mezani na vyungu

C Kata za mezani, vyungu na mikeka

D Mikeka, kofia na sufuria

E Sufuria, kata za mezani na vikapu

Jibu: A Mikeka, kata za mezani na vikapu

Sababu: Sanaa ya ususi inahusisha utengenezaji wa vitu kwa kutumia nyuzi na mikusanyiko ya asili, kama mikeka, kata za mezani na vikapu.

40. **Kwa nini ni muhimu kusoma tarehe ya mwisho ya matumizi ya bidhaa kabla ya kununua?**

A Kupata bidhaa halisi

B Kulinda afya ya muuzaji

C Kulinda afya ya mtumiaji

D Kupata bidhaa mpya

E Kumlinda mtengenezaji

Jibu: C Kulinda afya ya mtumiaji

Sababu: Bidhaa zenye muda wa matumizi uliopita zinaweza kuwa hatari kiafya, hivyo kusoma tarehe ya mwisho husaidia kuepuka hatari.

41. Ubunifu unamsaidiaje mjasiriamali katika shughuli zake? Toa hoja mbili.

Ubunifu unamsaidia mjasiriamali kwa kuwa

kwanza, unamwezesha kuunda bidhaa au huduma mpya ambazo zinavutia wateja na kuongeza mauzo.

Pili, ubunifu husaidia kutatua matatizo kwa njia za kipekee na kuboresha ufanisi wa biashara.

42. Wanafunzi walijadili kuhusu mistari ya kubuni inayochorwa kuanzia Kaskazini kuelekea Kusini ambayo hukutana kwenye ncha za dunia. Yapi ni matumizi mawili ya mistari hiyo.

Mistari hiyo inasaidia

kwanza kuamua mwelekeo wa usogeaji na uratibu kwenye ramani.

Pili, husaidia kupata eneo halisi na kupima umbali kati ya sehemu tofauti kwenye ramani.

43. Mtaalamu wa hali ya hewa aliwataka wanafunzi kupima kiwango cha mgandamizo wa hewa kwa siku hiyo. (a) Je, wanapaswa kutumia kifaa gani? (b) Ni kizio kipi watatumia kuwasilisha taarifa hiyo?

(a) Wanapaswa kutumia barometa kupima mgandamizo wa hewa.

(b) Kizio watachotumia kuwasilisha taarifa hiyo ni pascal (Pa) au millibar (mb), ambazo ni vipimo vya mgandamizo wa hewa.

44. Afuriko ni miongoni mwa majanga ya asili yanayoleta madhara. Andika tahadhari mbili zinazoweza kuchukuliwa juu ya madhara yanayoweza kutokea.

Kwanza, watu wanaweza kuanzisha mifumo ya kinga kama mito ya kupitishia maji au mabwawa ili kudhibiti maji.

Pili, jamii inaweza kuanzisha elimu na uhamasishaji wa tahadhari kwa wananchi kuhusu hatari za mafuriko na njia za kujikinga.

45. Utamaduni ni uhai, utambulisho na tunu ya taifa inayorithishwa kutoka kizazi kimoja hadi kingine. Je, mambo yapi mawili yanaathiri utamaduni wa jamii za Kitanzania?

Kwanza, mabadiliko ya kijamii kama vile uhamaji wa watu au miji mikubwa yanaathiri utamaduni wa jadi. Pili, maendeleo ya teknolojia na mawasiliano pia hubadilisha njia za kuendeleza na kuhifadhi tamaduni.